

ගැසට් පත්‍රය

අද රජයේ නිවේදනවලට පමණක් සීමා වූ "ආණ්ඩුවේ ගැසට් පත්‍රය" එදා මෙරට පුළුන්පත් ආරම්භ කිරීමට පසුබිම සකස් කර දුන් බව ඔබ දන්නවාද? එමෙන්ම මේ දක්වා නොකඩවා සියවස් දෙකක් පමණ එක දිගට පළ කරනු ලබන එකම ප්‍රකාශනය ලෙසද වාර්තාවක් තබා ඇත. මෙතරම් සැහසුණු වටිනා ඉතිහාසයකට හිමිකම් කියන ලංකාණ්ඩුවේ ගැසට් පත්‍රයේ යටතිය තොරතුරු අපි අද විමසා බලමු.

මෙහි ඇරැඹුම සිදුවූයේ 1802 අවුරුද්දේ මාර්තු මාසයේ 15 වැනිදාය. මේ සඳහා මූලික වූ පුද්ගලයා ප්‍රථම බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුකාර ශ්‍රීමත් ආර්ථර්ස් නෝන් මහතා වෙයි. ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය මගින් නිකුත් කළ පළමු නිල ප්‍රකාශනයකද මෙයයි. එදා එය පිටු දෙකක් වූ අතර මාසික දායක මුදල රික්ස් ඩොලර් දෙකකි. මුද්‍රණ ශිල්පියා ප්‍රාන්ස් ද බැයිනන් නම් විය.

රජයට සම්බන්ධ දැන්වීම්, නීතිමය ප්‍රකාශ, නැව් ගමනාගමන විස්තර වෙන්දේසි, ටෙන්ඩර්, ප්‍රසිද්ධ විකිනීම් ආදියද බ්‍රිතාන්‍ය රජයේ වැදගත් ප්‍රවෘත්ති (ඉංග්‍රීසියෙන්) පළකිරීම ගැසට් පත්‍රය එළි දැක්වීමේ අරමුණ බව පෙනී යයි. එය ආරම්භ කළ වකවානුවේ අද මෙන් දේශීය පොදු ජනතාවට සම්ප වූවක් නොවේ. ඉංග්‍රීසි භාෂාව උගත් සිමින පිරිසකගේ අවශ්‍යතාව මෙමගින් සපුරාලූ බව ගැසට් ඉතිහාසයෙන් පැහැදිලි වෙයි.

ඉහත කී තොරතුරුවලට අමතරව පොද්ගලික ආරංචිද සාහිත්‍ය නිර්මාණද මුල් යුගයේ කැසට් පත්‍රයේ පල කැරිණ. ශ්‍රී ලංකාවේ වාසය කළ බ්‍රිතාන්‍ය ජාතිකයන් සහ ඔවුන්ට පක්ෂපාතී ස්වදේශිකයන්ට පමණක් එය සීමාවිය. බ්‍රිතාන්‍යයන් කන්ද උඩරට අල්ලා ගැනීම උඩරට ගිවිසුම, ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජුගේ අවසානය ආදිය ඒ කාලයේ පළ වූ පොදු ප්‍රවෘත්තිය, කෙසේ නමුත් මෙරට පැවැති ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයක අවශ්‍යතාව පුරවාලීමට දැමූ සවිමත් අත්තිවාරමක් වූ බව අවිවාදයෙන් අපට පිළිගැනීමට සිදුවේ.

තවත් ආකාරයකින් කීවොත් පුළුන්පතක අවශ්‍යතාව මෙරට ජනතාව තුළ ඇති කිරීමට ගැසට් පත්‍රය සමත් වූයේය. එලෙස පසුතලය සකස් වෙද්දී ශ්‍රීමත් රොබට් බ්‍රවුන්රිග් මෙහි ආණ්ඩුකාර පදවියට පත්වී ආයේය. ඔහුගේ පොද්ගලික ලේකම්වරයා වූයේ ජෝර්ජ් බැසට් නම් ඥාතිවරයෙකි. ගැසට් පත්‍රයේ සංස්කාරකත්වය බැසට් වෙත පැවරුණු අතර රජයේ නිවේදනයන්ට පරිබාහිරව අතිරේකයක් වශයෙන් ප්‍රවෘත්තිමය විශේෂාංගයක් ඊට ඇතුළත් වුවද පාලක පක්ෂයේ විරෝධය මත එය නතර කර දැමිණ.

ශ්‍රී මත් රොබට් හෝර්ටන් ලංකාණ්ඩුකාර ධුරයට පත්වී ආවේ මේ යුගයේදීය. මෙහි ජනතා සිතූම් පැතුම් වටහාගෙන සිටි ඔහු මවුඩ්මේදී ප්‍රකට සාහිත්‍යාධරයන්ගේ සම්ප ඇසුර ලබා තිබීම වාසයට හේතුවිය. තම නිල බලතල හා පොද්ගලික කැපවීම මත අපේ රටේ ප්‍රථම පුළුන්පත "ද කලම්බු ජර්නල්" නමින් බිහිවූයේ එලෙසිනි. පොදු අරමුණින් ඇරැඹුවද ප්‍රථම ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයේ තිබීර්ගය වූයේ ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලයයි. සීමිත පහසුකම් හා විවිධ බලපෑම් මත පළමු පුළුන්පත එසේ 1837 ජනවාරි හත්වැනිදා බිහිවිය.

නිදහස් ප්‍රකාශනයක් ලෙස හැඳින් වුවද රජයට සම්බන්ධ බලවතුන්ගේ අනු දැනුම පිට එළිදැක්වූ ප්‍රථම ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයේ කර්තව්‍යවරයා ජෝර්ජ් ලී නම් සිවිල් නිලධාරියා විය. හෙතෙමේ එම කටයුත්ත කෙතරම් සැලකිල්ලෙන් කළේද යන්නට කදිම සාධකය වීවිද ආරාධ නම්වලින් ලිපි නිර්මාණද ලිවීය. කිසියම් හේතුවක් නිසා ද කලම්බු ජර්නල් පත්‍රය 1833 දෙසැම්බර් 31 වැනිදා නතර කළ නමුත් ඊට බසුබිම සැකසූ ගැසට් පත්‍රය නොකඩවා පළ කැරුණි.

මේ වන විට ආණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය පිහිටා තිබුණේ කොළඹ අධිකරණ සංකීර්ණය ගොඩනගා ඇති භූමිය අසලය. සිරගත වූවන්ට කර්මාන්ත පුහුණුව ලබාදීමේ පිළිවෙත අනුව වැලිකඩ බන්ධනාගාරයට යාබද භූමියට මුද්‍රණාලය ගෙනගිය අතර ගැසට් පත්‍රයේ මුද්‍රණයට හේවාසික සිරකරුවන් යොදාගෙන දීමනාවක්ද ගෙවීමට පාලකයෝ පියවර ගත්හ. ඉංග්‍රීසීන්ගේ පාලනයෙන් ඉක්බිති රජයේ මුද්‍රණාලයේ ප්‍රථම ශ්‍රී ලාංකේය අධිපති තනතුරට බර්නාඩ් සිල්වා මහතා පත්විය.

ගැසට් පත්‍රය නිකුත් කිරීමට නිශ්චිත දිනයක් නොමැත. ඇතැම් විට එකම දිනයේ ගැසට් පත්‍ර දෙක තුනක් පළවන අවස්ථාද තිබේ. විශේෂ අවශ්‍යතා අනුව අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රද නිකුත් වෙයි. අද භාෂාත්‍රයෙන්ම ජනාධිපතිතුමාගේ පත්වීම්, රජයේ නිවේදන, කොමිෂන් සභා දැනුම්දීම්, දෙපාර්තමේන්තු දැන්වීම්, රජයේ තනතුරුවලට අදාළ කොන්දේසි, තනතුරු ඇබැර්තු, රජයේ විභාග සහ ප්‍රතිඵල ටෙන්ඩර් නිවේදන, අධිකරණ දැන්වීම් රජයේ ආඥා නියෝග නඩු හීන්දු, ඉඩම් හා පළාත් පාලන නිවේදන එහි පළ කැරේ.